

LITERATUURBULLETIN

RELATIES EN SEKSUALITEIT, 2004, nr. 3

Inhoud

Ontvangen/165

Recensies/166

Riet Pieters

Schnarch, D. (2004). *Seksdrive. Zo houd je je seksuele relatie boeiend*/166

Janniko R. Georgiadis

Spiering, M. (2004). Central activation of the sexual system/167

Joel Staffeleu

Schaap, M., & Skubisz, E. (Red.) (2003). *Kinderen en seksualiteit. Een positieve bijdrage*/168

Gabriël Van Damme

Baumeister, R.F. (Ed.) (2001). *Social psychology and human sexuality. Essential readings*/168

Jelto Drenth

Blackledge, C. (2003). The story of V. Opening Pandora's box/172

Jelto Drenth

Pope Jr., H.G., Phillips, K.A., & Olivardia, R. (2000). The Adonis complex: the secret crisis of male body obsession/173

Seksuologische Tijdschriften/175

Ontvangen

Ginneken, B. van, Ohlrichs, Y., & Dam, A. van (2004). *Zwigen is zonde. Over seksuele vorming voor multi-culturele en -religieuze jongeren*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep, 58 pag., • 14,50.

Lankveld, J. van (2004). *Naar de zevende hemel. Verbeter zelfje seksuele relatie*. Haarlem: Aramith, 296 pag., • 14,90.

Schnarch, D. (2004). *Seksdrive. Zo houd je je seksuele relatie boeiend*. Tiel: Uitgeverij Lannoo, 301 pag., • 19,95.

Schnarch, D. (2004). **Seksdrive. Zo houd je je seksuele relatie boeiend.** Tielt: Uitgeverij Lannoo, 301 pag., • 19.95.

Na 'Constructing the Sexual Crucible' (1991) en 'Passionate Marriage' (1997) is 'Seksdrive' het derde boek van David Schnarch en tevens het eerste dat in het Nederlands is vertaald. De continue activiteit die doorklinkt in de originele titel 'Resurrecting Sex' (2002) laat zich natuurlijk moeilijk vertalen, maar staat wel ver van het gekozen 'Seksdrive'. Dit on-Nederlandse woord roept bij mij in eerste instantie een associatie op met 'seksuele drang of energie', iets waar het boek nu net helemaal niet over gaat. 'Drive' dient opgevat te worden als werkwoord: mensen, besturen. Het besturen van je seks zodat het geen dooie boel wordt in je relatie. Ik geef toe: dit zou ook geen fraaie titel zijn. Het vertalen van Schnarch' Amerikaans is niet simpel. Zijn dynamische stijl, eigen woordcreaties, doordenkertjes en vele voorbeelden in compacte spreektaal, zijn voor velen niet makkelijk te lezen. Daarom alleen al is het een aanwinst dat zijn gedachtegoed in goed leesbaar Nederlands voor een groot publiek beschikbaar is gekomen.

Vanuit zijn ruime ervaring met relationele sekstherapie presenteert Schnarch dit boek als een handleiding, een wegkaart op het terrein van seks. Om je huidige (problematische) situatie te verkennen, te zien waar je heen zou willen en welke weg je zou kunnen bewandelen.

Het boek is opgebouwd uit vier onderling samenhangende delen. Alle delen zijn doorspekt met levendige casuïstiek. In deel I beschrijft hij aan de hand van zijn zogenoemde kwantummodel hoe seksuele reacties werken. Het is een biopsychosociaal model in kwantummechanica-jasje; een systeem kan abrupt veranderen door het cumulatieve effect van diverse factoren, die ieder op zich onvoldoende effect hebben. Het totale seksuele prikkelingsniveau wordt bereikt door de wisselwerking van drie componenten: zintuiglijke prikkeling, het lichamelijke vermogen hierop te reageren en subjectieve emotionele processen. Om reactie te veroorzaken zijn het niveau van je opwindingsdrempel en dat van je orgasmedrempel belangrijk. Haal je die dan reageert het lichaam met opwinding dan wel een orgasme. Aan de hand van dit model kan je een persoonlijk plaatje maken van je eigen seksuele potentieel. Zodra de drempels niet meer worden bereikt ontstaan er seksproblemen.

Seksuele disfuncties, maar ook de invloed van ouder worden, medicatie, ziekten, persoonlijke aanleg, al dan niet contact kunnen maken met je partner, gedachten en emoties worden aan de hand van dit model besproken. Als lezer word je steeds uitgedaagd om vanuit de diverse dimensies naar je eigen seksuele situatie te kijken. Het laatste hoofdstuk van dit deel eindigt met allerlei praktische suggesties om je seksuele potentieel te verhogen.

In deel II wordt ingegaan op de vraag: 'Hoe werken seksuele relaties?'. Mensen kiezen een manier van vrijen die het minste angst oproept. Hierin verandering aanbrengen, creëert onrust en angst. De manier waarop partners hun angsten reguleren is bepalend voor hun vermogen tot veranderen. Partners verwachten vaak van elkaar dat de ander inschikt, al dan niet om de lieve vrede: "als je van mij houdt,

neem je me zoals ik ben en probeer je je aan mij aan te passen". Seks wordt hierdoor routine en sleur. Je voegt je bovendien voortdurend naar elkaars beperkingen en onzekerheden. Seks, kinderen, geld en (schoon-)familie zijn de typische terreinen waarop inschikken uiteindelijk niet werkt. De keuzes die je daarop moet maken sluiten elkaar namelijk meestal uit. Je kunt niet wel vrijen en toch ook maar niet, omdat je partner dan te gespannen raakt. Of een beetje zwanger worden. Zo'n onvermijdelijk moment in elke partnerrelatie noemt Schnarch een twee-keuzedilemma. Je wilt twee keuzes, maar krijgt er eigenlijk maar één. Namelijk iets moeten doen dat met angst en onzekerheid gepaard gaat. Angst en onzekerheid voelen is normaal, de hamvraag is: hoe ga je hiermee om? Ben je afhankelijk van de bevestiging van je partner ("emotionele fusie") dan is het moeilijk iets te veranderen, want je partner staat immers niet te juichen bij jouw wens tot verandering. Partners raken verstrikt in een emotionele blokkade waarin het standpunt van de één dat van de ander uitsluit. Slechts één van de twee kan de verandering teweegbrengen. Door zichzelf te respecteren, zijn/haar eigen angst te bedwingen, te gaan staan voor wat hij/zij verlangt en de confrontatie met de ander aan te gaan ("differentiatie"). Deze herwonnen autonomie is de belangrijkste schakel. Doordat je je niet langer uitlevert aan de ander kan er een nieuwe stabiliteit in je relatie ontstaan, waarin meer creativiteit, opwinding en intimiteit mogelijk is.

Vanuit dit oogpunt beziet Schnarch alle seksuele problematiek. Conflicten en problemen rond seks zijn normaal. Partnerrelaties hebben een eigen dynamiek waarin mensen regelmatig uitgedaagd worden om steviger op hun eigen benen te komen staan, om hun angsten te leren hanteren en daardoor meer te kunnen ervaren bij en genieten van seks en lichamelijke intimiteit. Wanneer je je laat leiden door je angst verbreek je de verbinding met jezelf en de ander, wanneer je je angst bestuurt kun je grote hoogten bereiken.

Deel III behandelt de mechanische, farmacologische en chirurgische hulpmiddelen om je seks nieuw leven in te blazen. Vanuit het ruimere schema van het kwantummodel bespreekt hij de mogelijkheden van onder andere lingerie, glijmiddelen, vibrators en chirurgie. In dertien pagina's wordt een realistisch beeld van het effect en de (on)mogelijkheden van Viagra geschetst. Het uiteindelijke effect van hulpmiddelen wordt bepaald door de mate waarin je in jezelf gelooft.

In deel IV wordt al het voorgaande op een praktische, geïntegreerde en evenwichtige manier aangeboden, onder de noemer "Als paren op zoek gaan naar oplossingen". Naast de cognitieve en emotionele factoren, ook hier weer ruime aandacht voor de somatiek. Neem lichamelijke klachten en bijeffecten van medicatie serieus. Raadpleeg zo nodig je huisarts. Hormoonsuppletie kan zijn nut hebben. De verschillende disfuncties passeren nogmaals de revue - nu met allerlei praktische en concrete suggesties om problemen aan te pakken en je seksuele respons te leren sturen. Pijn bij het vrijen en vaginistisch reageren komen er wat bekaaid af. De typisch Nederlandse mogelijkheden van bekkenbodemen- en/of haptotherapie ontbreken, helaas. Interessant en nieuw vond ik hoofdstuk dertien ("Stem bekken en gedachten op elkaar af"), waarin ruime aandacht voor sek-

daarom een belangrijke bijdrage aan het groeiende besef dat seks niet alleen tussen de benen zit, maar zeer zeker ook tussen de oren.

Janniko R. Georgiadis, neuroanatomy

Schaap, M., & Skubisz, E. (Red.) (2003). **Kinderen en seksualiteit. Een positieve bijdrage**. Amsterdam: Janusz Korczak Stichting/Uitgeverij Narratio, 184 pag., • 15,00.

Afgaande op de kaft lijkt het alsof 'Kinderen en seksualiteit' is geschreven door de Janusz Korczak Stichting, terwijl het Meindert Schaap, psycholoog en onderzoeker bij de Rutgers Nisso Groep, en Edward Skubisz, theoloog en catecheet, zijn die de circa 23 artikelen hebben geredigeerd.

Janusz Korczak was een Poolse joodse arts, die in 1878 in Warschau werd geboren en in 1942 met 200 aan zijn zorg toevertrouwde kinderen in Treblinka werd vergast. Hij stichtte in 1922 een kindertehuis voor wezen en verwaarloosde kinderen en deed observaties en zeer grondig medisch onderzoek bij die kinderen. Zijn observaties en pedagogische ideeën verschijnen uiteindelijk in boekvorm. De naar hem genoemde stichting stelt zich ten doel kennis over zijn werk en leven te verbreiden in het bijzonder onder opvoeders in de breedste zin van het woord.

Het "Jaarboek 2003", zoals het genoemd wordt, maakt een speelse indruk door de vele tekeningen, foto's van kinderen, gedichten en anekdotes die de artikelen larderen. In die grote variëteit schuilt ook de zwakte van deze publicatie. Er is weinig samenhang tussen de artikelen en nauwelijks een rode draad, hoewel gepoogd is enige structuur aan te brengen door de artikelen onder te brengen in hoofdstukken met als titels "Onderwijs", "Jeugdhulpverlening", "Het gezin" en "Allerlei".

Sommige artikelen geven interessante en relevante informatie over kinderseksualiteit. Schaap geeft een kort overzicht van de seksuele ontwikkeling van kinderen, gebaseerd op recent onderzoek. Een gemiste kans zijn dan zijn artikelen over straatjongens in India en de uitspraken van kinderen, uit de groepen 7 en 8 van de basisschool en groep 1 van de middelbare school, over verschillende seksuele kwesties. Boeiende uitspraken en beschrijvingen maar geen context of verdieping.

Het artikel van Annebijn Jansen over psychomotorische groepstherapie voor seksueel misbruikte kinderen is een verademing omdat het concreet en aards geschreven is. Te veel artikelen over bijvoorbeeld de intieme omgang van ouders met hun kinderen, over seksualiteitsbeleving van verstandelijk gehandicapte jongeren, of over de psychofysieke didactiek van het Rots en Waterprogramma verdrinken in een stroom van vaag spiritueel taalgebruik en politiek correcte morele uitspraken over de rechten van het kind. Ouders, leerkrachten en andere opvoeders krijgen zodoende erg weinig praktische handreikingen.

Wel de moeite waard zijn de artikelen over de geschiedenis van de seksuele opvoeding en voorlichting in Nederland, over een gesprek met groep 7 over intimiteit, seksualiteit

en massage oefeningen en over het praten met jonge, in eerste instantie geen Nederlands sprekende, nieuwkomers in de klas over seksualiteit.

Resteren nog enige recensies over seksuele voorlichtingsboeken, over vier artikelen over intimiteit in de omgang met (justitieel) residentieel geplaatste kinderen en jongeren, en over een Poolse film over een meisje van tien en een vrachtwagenchauffeur.

Het merkwaardigste artikel is van de hypno-psychotherapeuten Visch en Rademaker over het hanteren van erotiek tussen volwassenen en kinderen; een heikel maar belangwekkend onderwerp. Met behulp van een tienstappenplan worden opvoeders bewust gemaakt van de mogelijke erotische spanning tussen hen en de kinderen met wie ze werken of hun eigen kinderen. Voor opvoeders is het van belang dat zij herkennen en erkennen dat zij mogelijk seksuele gevoelens voor kinderen hebben. De auteurs onderkennen echter niet dat het vooral mannen en zelden vrouwen zijn die geneigd zijn allerhande situaties en relaties te seksualiseren. In stap zeven wordt, middels een serie vragen, nagegaan wat je met deze gevoelens zou kunnen willen doen. Bij stap acht wordt de erotische spanning "geparkeerd en ontladen". Dat gaat als volgt in zijn werk: "Ontladen van de erotische gevoelens in de fantasie... is een gebruikelijke manier. ...Speel uw fantasie in gedachten helemaal uit met als doel alles bewust door te laten komen". Welke suggesties worden hier nu in wezen gedaan? Toch niet, dat je je erotische gevoel middels fantaseren seksueel ontaardt. Of toch? En wat bedoelt Rademaker nu concreet als hij bij stap 9 schrijft: "vanuit mijn rol als kindertherapeut kan ik bij een kind dat harde, afstandelijke ouders heeft juist de erotische gevoelens aanwakkeren, waardoor de levensenergie gaat stromen en de energie weer in balans komt"? Dit is een van de weinige artikelen waarin direct gerefereerd wordt, door middel van citaten, aan het werk van Korczak. Maar ook de uitspraken van Korczak zelf zijn ambigu. Er wordt sowieso niet duidelijk gemaakt wat de pedagogische visie van Korczak is. Dus ook niet wat zijn specifieke positieve bijdrage zou kunnen zijn aan de manier waarop kinderen zich psychoseksueel ontwikkelen en de voorlichtende en begeleidende rol die ouders en andere opvoeders daarbij zouden kunnen spelen.

Het "Jaarboek 2003" over kinderen en seksualiteit lijkt te zijn samengesteld ten behoeve van opvoeders die al goed bekend zijn met en zich kunnen vinden in het werk van Janusz Korczak. Voor een breder publiek, voor wie dat niet geldt, biedt het "Jaarboek" weinig tot geen nieuwe gezichtspunten of praktische handvatten.

Joel Staffeleu, psycholoog

Baumeister, R. F. (Ed.) (2001). **Social psychology and human sexuality. Essential readings**. Philadelphia: Psychology Press, 400 pag., £ 32,50.

Veel wetenschappers benaderen de seksuologische research met een sceptische blik omwille van de diversiteit in de on-

selecteren voor een kort seksueel avontuur dan wel voor een potentieel levenslange relatie.

Het volgend artikel is weer van de hand van Baumeister zelf. In "Gender Differences in Erotic Plasticity: The Female Sex Drive as Socially Flexible and Responsive" stelt Baumeister dat de relatieve invloed van natuur en cultuur verschilt volgens gender in die zin dat vrouwelijke seksualiteit meer cultureel bepaald is en de mannelijke meer natuurlijk. Hij gebruikt de term 'erotische plasticiteit' om te beschrijven in welke mate iemands seksuele wensen gevormd worden door sociale, culturele en situationele factoren. Baumeister concludeert dat vrouwen een hogere erotische plasticiteit hebben dan mannen.

De derde topic "Virginity" bevat slechts één artikel. In hun "Was it Good For You, Too?": Gender Differences in First Sexual Intercourse Experiences' onderzoeken Sprecher, Barbee en Schwartz de ervaringen bij het verliezen van de maagdelijkheid. Als factoren die dit beïnvloeden noemen ze: gender (waarbij mannen meer positieve attitudes overhouden dan vrouwen aan de eerste ervaring, hoewel beide geslachten toch heel wat negatieve gevoelens en angsten rapporteerden), alcoholgebruik wat die eerste keer minder plezierig maakt en het ingebed zijn in een dichte relatie met een liefhebbende partner wat zorgt voor een betere ervaring.

De vierde topic is "Sex and the Peer Group" dat twee artikelen omvat. Billy en Udry vonden in 'Patterns of Adolescent Friendship and Effects on Sexual Behavior' dat peer-groepen vaak samengesteld zijn uit mensen met dezelfde seksuele attitudes en gedragingen. Zij gebruiken methodologische en statistische technieken om te helpen bewijzen dat deze gelijkenissen erop wijzen dat peer-groepen een invloed hebben op seksualiteit. De vraag die zich dan opdringt is: 'wat is oorzaak, wat is gevolg?'. Dit wil zeggen: beste vrienden mogen dan gelijkenissen vertonen met elkaar wat hun seksualiteit betreft maar is dit omdat vrienden elkaars seksleven beïnvloeden of omdat de seksuele waarden van mensen dicteren wie ze tot beste vriend kiezen? Of - eenvoudiger gezegd - komen niet-maagden terecht bij de andere niet-maagden, omdat de groep iedereen beïnvloedt om zijn maagdelijkheid te verliezen rond dezelfde periode of omdat mensen die hun maagdelijkheid verliezen hun maagdelijke vrienden dumpen en contact zoeken met niet-maagden. Billy en Udry bezochten diverse vriendengroepen op verschillende tijdstippen en trekken uiteindelijk de conclusie dat vriendschap eerst komt en dat dit dan de seksuele gedragingen beïnvloedt.

In "Casual Sex on Spring Break: Intentions and Behaviors of Canadian Students" onderzoeken Maticka-Tyndale, Herold en Mewhinney de seksuele gedragingen van studenten tijdens een korte vakantie in Florida. Baumeister classificeerde dit onderzoek bij deze topic omdat het belangrijke effecten aantoonde die de peer-groep heeft tijdens deze trip. De helft van de mannen en drie kwart van de vrouwen verklaarden vóór de reis dat ze een vaste relatie hadden. Ze gingen samen met een groep gelijken op reis maar zonder hun partner. De mannelijke peer-groep gaf toe dat ze elkaar aanmoedigden in hun inspanningen om seksuele contacten

te hebben gedurende hun reis, terwijl de leden van de vrouwelijke peer-groep elkaar ondersteunden om zich seksueel in bedwang te houden. Naast deze invloeden van de peer-groep noteerden de onderzoekers een merkwaardig verschil tussen de gerapporteerde intenties en de werkelijke ervaringen. Zo verklaarden meer dan de helft van de mannen en één tiende van de vrouwen dat ze de intentie of de hoop hadden tijdens de trip een casuele seksuele ervaring te hebben. De facto hadden 15 % van de mannen en 13 % van de vrouwen een reële ervaring.

Ook de vijfde topic "Homosexuality and Homophobia" omvat twee artikelen. Daryl Bem geeft in zijn "Exotic Becomes Erotic: A Developmental Theory of Sexual Orientation" toe dat zowel de eenvoudige genetische verklaringen als de complexe socialisatietheorieën ontoereikend zijn. Hij stelt een nieuwe oplossing voor. Hij stelt dat de genen niet de seksuele oriëntatie voorschrijven, maar wel het temperament bepalen. Op basis van dit temperament vinden sommige kinderen eerder kinderen van het andere geslacht aantrekkelijk als speelkameraadjes dan de kinderen van hun eigen gender. Aldus zijn ze met hun eigen gender minder vertrouwd en deze krijgen een exotisch karakter. In de puberteit dan, als de seksuele gevoelens volop opborrelen, zijn deze pubers tengevolge van hun ontwikkeling als kind meer gefocust op mensen van hun eigen sekse en door de intense interactie met verschillende 'exotische' personen ontstaat seksuele interesse. Bem somt dan een reeks elementen op om zijn stelling te bewijzen. Sommige hiervan vergen nog uitgebreid onderzoek zodat we zijn theorie niet als een bewezen feit maar als een intrigerende poging moeten beschouwen.

Het tweede artikel in deze topic heeft het over vooroordelen tegenover homoseksualiteit. In "Is Homophobia Associated with Homosexual Arousal?" constateren Adams, Wright en Lohr dat vijandigheden en discriminatie tegenover homoseksuele individuen een vaststaand feit zijn. De vooroordelen tegenover homoseksuelen zijn veel sterker, resistenter en bitterder dan andere vooroordelen, zelfs onder vrijdenkende universitaire studenten. Meer dan de helft van de homoseksuelen zijn slachtoffer geweest van verbale agressie en één derde van fysiek geweld vanwege hun seksuele oriëntatie, wat de diepte van de vijandigheid tegenover deze mensen illustreert. Volgens de psychoanalytische theorie haten mensen datgene het meest bij anderen wat ze voor zichzelf afkeuren maar er bang voor zijn. Aldus vechten die mensen die zich het scherpst tegen homoseksualiteit afzetten eigenlijk met hun eigen gevoelens die een sterke component van homoseksuele verlangens kunnen hebben. Het vooroordeel tegenover homoseksuelen is aldus een verdedigingsmechanisme bij mensen die pogen hun eigen homoseksuele gevoelens te ontkennen. De onderzoekers toonden homoseksuele pornografische beelden aan hun proefpersonen en de mannen met de sterkste antigevoelens ten opzichte van homoseksuelen zeiden dat ze deze vorm van erotische stimulering niet opwindend vonden, maar de directe meting van de omvang van hun penis toonde aan dat ze wel opwindend ondervonden.

De zesde topic "Rape and Harassment" omvat vier artikelen. Verkrachting wordt gedefinieerd als een seksueel contact zonder consensus. In "Twelve Reasons Why Rape is Not Sexually Motivated: A Skeptical Examination" zet Craig Palmer zich af tegen de feministische visie dat verkrachting niet seksueel gemotiveerd is maar een middel om macht, controle, geweld en dominantie uit te oefenen. Palmer analyseert twaalf argumenten die door de feministen naar voren gebracht worden en hij vindt daarbij zowel logische als empirische barsten. Zo is bijvoorbeeld voor sommige feministen het feit dat de verkrachters vaak getrouwde mannen zijn of mannen die een vriendin hebben, het bewijs dat het bij verkrachting niet om de seks kan gaan want deze daders hebben al een instemmende seksuele partner. Palmer antwoordt hierop dat de meeste bezoekers van prostituees een vrouw of vriendin hebben maar toch niet gaan beweren dat het bij prostitutie dus niet om de seks gaat. Zo wordt elk van de twaalf onderzochte argumenten ofwel onlogisch gevonden of gebaseerd op niet accurate definities of niet te onderzoeken of inconsistent met het actuele gedrag van de verkrachters.

In "Date Rapists: Differential Sexual Socialization and Relative Deprivation" is Eugene Kanin erin geslaagd een vrij grote groep mannen te onderzoeken die toegeven bij ontmoetingen hun partner verkracht te hebben. Hoewel dit soort verkrachting veel minder de voorpagina haalt dan verkrachting door een vreemde komt het wel veel meer voor. Het seksuele aspect van verkrachting bij ontmoeting lijkt onmiskenbaar omdat beide partners hadden ingestemd met een zekere graad van seksueel contact vlak voor de verkrachting. Als de vrouw dan niet verder wil gaan dan een bepaalde grens negeert de man haar wensen en dwingt haar om toch seks te hebben. Vaak realiseren mannen zich niet dat ze hierbij iets verkeerd doen.

Meyer en Taylor onderzoeken in "Adjustment to Rape" hoe de slachtoffers omgaan met het trauma van hun verkrachting. Sommige slachtoffers van verkrachting leiden fel onder de persisterende gevolgen ervan, terwijl anderen zich redelijk vlot herpakken en met hun leven vrij goed verder kunnen. De onderzoekers testten verschillende theorieën die dit verschil in gevolgen proberen te verklaren. Zo bijvoorbeeld de opvatting van Janoff-Bulman dat er twee soorten zelfverwilt bestaan die tegenovergestelde effecten hebben op traumaslachtoffers. Meyer en Taylor vonden geen ondersteuning voor het onderscheid in soorten zelfverwilt, maar ze vonden wel factoren die de mensen met adequate reacties onderscheiden van die met slechte reacties op het trauma, zoals het gebruik van meditatie en het terugtrekken uit sociale contacten. Toch is hier het onderscheid tussen oorzaak en effect moeilijk te maken. Is het terugtrekken uit sociale contacten en zich thuis terugtrekken het gedrag waardoor herstel bemoeilijkt wordt en aldus de vrouw slecht met het trauma omgaat? Of tenderen vrouwen die slecht met het trauma omgaan tot thuisblijven als een gevolg?

Bargh, Raymond, Pryor en Strack hebben het in hun "Attractiveness of the Underling: An Automatic Power to Sex Association and Its Consequences for Sexual Harassment and Aggression" niet zozeer over verkrachting dan

wel over seksuele pesterijen. Die pesterijen zijn een vorm van seksuele agressie die wel slachtoffers maakt, maar niet zover gaat dat er gedwongen betrekkingen bij te pas komen. Omdat het echter meer verbreid voorkomt dan verkrachting, beïnvloedt het toch het leven van velen. Waarom pesten mannen vrouwen op seksueel gebied zoals door het maken van ongewilde avances of het vragen van seksuele gunsten in ruil voor professionele beloningen? De onderzoekers tonen aan dat in de geest van de pester seks en macht dicht bijeen aanleunen en wel op andere manieren dan ze door de meeste mensen met elkaar verbonden worden. Zo wordt door mensen die seksuele agressie attractief vinden automatisch de verbinding gemaakt van macht naar seks. Zij zien het gebruik van macht om seks te verkrijgen als een normale handelswijze die gelegitimeerd wordt als een reactie op de macht die vrouwen volgens hen op hen uitoefenen. Deze mannen geloven ook dat vrouwen zichzelf superieur inschatten tegenover mannen. Een karakteristiek van de mannen die vrouwen seksueel pesten is het gebrek aan besef dat hun handelingen ongepast zijn of een misbruik zijn van hun macht.

De zevende topic "Infidelity" bevat twee kleinere artikelen. Buss, Larsen, Westen en Semmelroth gaan er in "Sex Differences in Jealousy: Evolution, Physiology, and Psychology" van uit dat de door de verschillende culturen heen universeel voorkomende seksuele bezitsdrang een indicatie is voor het feit dat de mens waarschijnlijk door de evolutie voorbestemd is om trouw te eisen van zijn partner. Zij stellen dat mannelijke en vrouwelijke exemplaren van de soort reproductieve doelen hebben die verschillend zijn van elkaar en daarom leggen ze ook andere accenten in hun seksuele bezitsdrang. Mannen hebben minder zekerheid omtrent hun vaderschap als hun partner ook met andere mannen seksuele contacten heeft. Vrouwen hebben niet het risico op een verminderde kans op moederschap, maar ze riskeren een verdeling van het engagement en de bezittingen van hun partner. Mannen tillen dan ook meer aan het hebben van fysieke betrekkingen met een andere man, terwijl vrouwen meer tillen aan een emotioneel engagement dan aan de seksuele act op zich. De auteurs rapporteren over drie studies die deze stelling bevestigen. Verdere studie is evenwel nodig om na te gaan of dit ook bevestigd wordt voor andere leeftijdsgroepen en in andere culturen.

Gary Hansen bestudeert "Extradynamic Relations During Courtship". Door zich te richten op verloofden kon hij een statistisch voldoende grote groep bestuderen die tijdens deze verlovingstijd seksuele contacten had met andere partners dan hun verloofde. Hij concludeerde dat ontrouw een duidelijk verband vertoont met relatieproblemen, maar de richting van de causaliteit is niet duidelijk: veroorzaken relatieproblemen ontrouw of leidt ontrouw tot relatieproblemen? In ieder geval verhoogt ontrouw de kans op het stopzetten van de relatie.

De achtste topic "Paraphilias" bevat slechts één paper: "Masochism as Escape from Self", van Baumeister zelf. Hij stelt dat het mogelijk is masochisme niet te beschouwen als een vorm van zelfdestructie of ook niet als een derivaat van sadisme maar wel als een manier om te ontsnappen aan een

hoog niveau van zelfbewustzijn als een symbolisch gemeedeerde, tijdelijk uitgedeelde identiteit. Door een masochistische act wordt de focus verlegd naar het onmiddellijk aanwezige, naar lichamelijke gewaarwordingen en soms naar een lage vorm van zelfbewustzijn als een object. Hij concludeert dat masochisme aldus niet erg schadelijk is en dat het - in tegenstelling tot andere seksuele afwijkingen - cultureel en historisch relatief is omdat het voornamelijk aangetroffen wordt in het moderne Westen en in Japan. Blijkbaar liggen dus sociale en culturele factoren aan de basis van het seksuele masochisme.

Ook de negende topic "Pornography and Desire" bevat slechts één artikel: "Sex Differences in Response to Erotica? Love versus Lust", van William Fisher en Donn Byrne. Zij hebben een experiment gedaan over de respons op pornografie. Hoewel ze vanuit diverse theoretische hoeken verwachtten dat mannen en vrouwen verschillend zouden reageren op pornografie, toonde hun experiment dat mannen en vrouwen evenveel genoten van pornografie en nagenoeg dezelfde voorkeur hadden wat thematische inhoud betreft. Beiden verkozen ze het thema van de eerste seksuele beleving van mensen die elkaar pas hadden ontmoet boven het thema van liefde of van lust.

In een korte appendix volgt dan nog een leidraad om een artikel uit de sociale psychologie te lezen van de hand van Jordan en Zanna.

Zoals reeds overvloedig is aangetoond is dit boek een samenraapsel van zowel in kwantiteit als in kwaliteit wel erg verschillende bijdragen. Hoewel aangegeven wordt dat aldus een overzicht gegeven wordt van de 'recente' literatuur rond dit thema dateert het oudste artikel toch van 1978, 7 artikelen van de 17 dateren uit de jaren 1985 tot 1989 en slechts twee bijdragen verschenen in 1998 of later.

Dat de experimenten benadrukken dat ook vanuit de sociale psychologie een bijdrage tot de seksuologie kan geleverd worden is duidelijk, maar dit is niet nieuw. Zo werd bijvoorbeeld in 1980 in 'Language. Social Psychological Perspectives' van Giles, Robinson en Smith een heel hoofdstuk gewijd aan 'Sex Roles and Language' waarin zeven sociaal psychologische onderzoeken gebundeld worden. Net als hier ontbreekt er evenwel een rode draad en een overkoepelend geheel waardoor het losse stukjes blijven die elk op zich wel interessant kunnen zijn, maar naast elkaar blijven staan.

Elke topic is wel voorzien van een gedocumenteerde inleiding door Baumeister; discussievragen en gesuggereerde literatuur maken het bruikbaar als studieboek.

Gabriël Van Damme, psycholoog

Literatuur

Giles, H., Robinson, W.P., & Smith, P.M. (Eds.) (1980). *Language. Social psychological perspectives*. Oxford: Pergamon Press.

Blackledge, C. (2003). **The story of V. Opening Pandora's box**. London: Weidenfeld & Nicolson, 322 pag., £ 18,99.

Dit boek is geschreven vanuit een sterk individuele inspiratie: de schrijfster is zich sterk bewust van haar ambivalentie over haar vagina en haar rol als vrouw, en vanwege haar wetenschappelijke achtergrond (ze heeft een PhD in Science en werkt als wetenschapsjournaliste) heeft ze vanuit allerlei disciplines informatie over en visies op het vrouwelijk genitaal geïnventariseerd.

Het eerste hoofdstuk behandelt het gebaar van het tonen van de vagina, als afschrikwekkende daad of als bezwering van gevaar. Antropologie, mythologie en vroege kunsthistorie zijn de voornaamste bronnen. Vooral in dit hoofdstuk miste ik nogal eens het visuele beeld van de beschreven kunst- en votiefbeelden. Het boek was bij een rijker gebruik van afbeeldingen beslist makkelijker leesbaar geworden. In de vertaling (Blackledge, 2003) is een klein kleurenkatern weggelaten, maar verder is de Nederlandse uitgave identiek, en de vertaling adequaat.

Het tweede hoofdstuk beschrijft de behandeling die de vrouwelijke organen door de eeuwen heen gekregen hebben van de medici en anatomen, en hoe verschillende culturen omgaan met het spreken over de kut. Hier ook veel aandacht voor terminologie en etymologie. Een voorbeeld van de hoge vlucht die Blackledges associaties dan soms nemen: vroege anatomen tekenden de eileiders vaak als een soort hoorntjes op de baarmoeder, en Blackledge associeert dat aan de hoorndrager (die later cuckold genoemd wordt, dus naar de vogel die z'n ei in andermans nest legt), aan horny, maar ook aan de verhoorning van het vaginaalslijmvlies tijdens de oestrus. Veel aandacht is er uiteraard voor de oude theorieën waarin de vrouwelijke organen primair gezien worden als een naar binnen gekeerd mannelijk genitaal.

Het derde hoofdstuk beschrijft de ongelooflijke variabiliteit van de vrouwelijke organen, en de ideeën die er leven over de functie die de vagina hiermee kan hebben in de werking en selectie van de optimale genen. Veel evolutiebiologie dus; wie 'De spermaoorlog' van Baker (1996) met plezier gelezen heeft, zal hier weer veel wonderbaarlijks vinden. De recensie van dit werk in ons Tijdschrift (Van Lunsen, 2001) was bijzonder kritisch, en mijn waardering van dit hoofdstuk van Blackledge is ook erg gemengd.

Vervolgens een hoofdstuk waarin de clitoris centraal staat, inclusief de actuele discussie over de precieze ligging van de vrouwelijke zwellichamen. De vrouwelijke prostaat komen we tegen in het hoofdstuk rond de vagina, dat begint met de gruwelijke mythes (vagina dentata et cetera). De vaginale sappen worden uitgebreid behandeld, inclusief de hippocratische therapieën voor hysterie en de uitvinding van de vibrator als medisch behandelinstrument daarvoor. Daarna komen de geuren aan bod, inclusief de bekende effecten op de cyclus van vrouwen (synchronisatie). Hier viel mij op dat de begrippen feromonen en vomero-nasaal orgaan niet behandeld werden, en dat de schrijfster niet bekend is met de recentste literatuur over synchronisatie, waarin er aan het wijd en zijd bekende fenomeen toch wel weer veel haken en ogen blijken te zitten.

dium waarlangs zij de doelgroep hopen te bereiken. Ook is er een lijst waarmee ouders het gedrag van hun zonen kunnen kwantificeren, en een serie suggesties hoe zij met hun zoon het onderwerp aan kunnen snijden. Aanwijzingen die het voor de geïnformeerde observator waarschijnlijk maken dat de geobserveerde aan de anabolen is, ontbreken evenmin.

De auteurs maken werk van het kader waarin deze nieuwe problematiek zich manifesteert. Mannen beginnen met dezelfde frequentie als vrouwen kritisch te worden op allerlei aspecten van hun uiterlijk. In een *Psychology Today*-enquête gaf ongeveer 45% aan niet tevreden te zijn, en dat gold zowel voor de tieners als voor de middelbaren. Ze brengen de commerciële uitponding van deze self consciousness in kaart: Men's Health groeit als kool, cosmetica voor mannen is een groeimarkt, food supplements idem en in de plastische chirurgie beginnen mannen ook een aan vrouwen gelijkwaardig aandeel op te eisen. De ontwikkelingen van het manbeeld in de media zijn hoogst illustratief: in allerlei glossy's worden steeds meer blote mannetorso's geshowd, en het spiervertoon daarin neemt ook gestaag toe. Pope is er zeker van dat de schouderpartijen van sommige Chippendales alleen met anabolen bereikt konden worden. Ook de allerjongsten worden belaagd met vervormingen van het normaalbeeld: zoals door de jaren heen Barbie steeds anorectischer werd, zo werd G.I. Joe (een populair, militaristisch Amerikaans jongensdool) steeds meer Jerommeke met wasbord (in het Engels heet dat een sixpack!). Ook Star Wars-plastic poppetjes kregen steeds bredere schouders.

Anabole steroïden vormen in dit boek een belangrijk zijspoor. De schrijvers lijken over dit wat duistere onderwerp inderdaad ongewoon goed geïnformeerd, en ze kunnen er dingen over vertellen die inderdaad verrassend zijn. Artsen (en beleidsmakers) beweren vaak dat anabolen niet veel doen, en dat is bezijden de waarheid: anabolen kunnen de spiermassa snel doen toenemen, in een mate die met 'gewoon' trainen niet mogelijk is. De gewenning valt ook wel mee: de winst die eenmaal behaald is kan grotendeels behouden blijven, bij doorgaande training. De somatische bijwerkingen waar preventiewerkers mee schermen lijken ook enorm mee te vallen en sommige zijn reversibel (de atrofie van de testikels bijvoorbeeld). Wat er dan als meest wezenlijke gevaar overblijft, ligt op het psychiatrische vlak: er zijn gevallen gerapporteerd waarin de hormonen kennelijk een rol speelde in grove agressieve delicten, waarbij de reality testing soms ernstig aangetast leek. Psychoses zijn eveneens beschreven. Pope en zijn collega's hebben het effect van testosteron op agressie ook experimenteel kunnen bevestigen.

De excessiviteit van het zelfbeeld kan door Pope getest worden middels een computerprogramma: met 4 knopjes kan de proefpersoon een geschematiseerd mannelijk beeld gespierder en vetter maken. Men vraagt eerst om een beeld van het eigen lichaam te vormen, dan het ideaal wat hij voor zichzelf heeft, dan het gemiddelde beeld van leeftijdgenoten, en ten slotte het beeld dat het meest erotisch gewenst wordt door vrouwen (of, als de proefpersoon op mannen valt, door mannen). Pope begon in een sportschool, en was

verrast dat deze actieve types er toch vaak van overtuigd waren dat hun contour niet of nauwelijks gespierder was dan de gemiddelde Amerikaan van hun leeftijd. Uiteraard hebben de onderzoekers ook vrouwen aan de knoppen laten draaien, en het zal de lezer niet verbazen dat vrouwen andere idealen hebben dan sommige mannen denken dat ze hebben.

Al met al is dit een behoorlijk verontrustend boek. Pope gaat ervan uit dat een man met uitgesproken Muscle Dysmorphia haast niet uit zijn verslavende dwangmatigheid te bevrijden is zonder medicatie, en dan denkt hij aan de SSRI's waar ook bij andere dwangsyndromen tegenwoordig vaak naar uitgeweken wordt. Maar de finale waarschuwing is toch gericht op de macht van de money makers die er belang bij hebben om mannen onzeker te maken over hun lichaam.

In het recent nogal ophef makende vergelijkend onderzoek over de tevredenheid met het leven van jeugdigen scoorden Nederlandse jongeren van alle naties het hoogst op "gelukkig zijn", maar het punt waar men gemiddeld het meest ontevreden over was, was het lichaamsgewicht. Meisjes willen lichter worden, jongens willen meer spieren. De Nederlandse jeugd is dus op dezelfde manier in gevaar als de Amerikaanse. En al is de kans niet zo groot dat de Nederlandse seksuoloog voor deze problematiek direct geconsulteerd zal worden, de wonderlijke vertekening van het manbeeld is wel degelijk relevant voor ons vakgebied.

Jelto Drenth, arts

Seksuologische Tijdschriften

Archives of Sexual Behavior, 2004, 33, (3)

Sexual health: A useful public health paradigm or a moral imperative?
T.G.M. Sandfort, and A.A. Ehrhardt 181

Defining sexual health: A descriptive overview
W.M. Edwards, and E. Coleman 189

Nonvolitional sex and sexual Health
D. Kalmuss 197

HIV-prevention-related sexual health promotion for heterosexual men in the United States: Pitfalls and recommendations
D.W. Seal, and A.A. Ehrhardt 211

Examining sexual health discourses in a racial/ethnic context
L.J. Lewis 223

A study in sexual health applying the principles of community-based participatory research
M. Reece, and B. Dodge 235

Environmental influences on safer sex in young gay men: A situational presentation approach to measuring influences on sexual health
M.W. Ross, D. Henry, A. Freeman, M. Caughy, and A.G. Dawson Jr. 249

Sex education as health promotion: What does it take?
H.P. Schaalma, C. Abraham, M. Rogers Gillmore, and G. Kok 259

"Let's talk about sex, baby": Community-based HIV prevention work and the problem of sex
N.B. Palmer 271

Sex will never be the same: The contributions of Alfred C. Kinsey
V.L. Bullough 277

A phenomenology of problematic sexual behavior occurring in sleep
M.A. Mangan 287

Sexual responsiveness in women with spinal cord injuries: Differential effects of anxiety-eliciting stimulation
M.L. Sipski, R.C. Rosen, C.J. Alexander, and O. Gómez-Marín 295

Ejaculatory restrictions as a factor in the treatment of haredi (ultra-orthodox) Jewish couples
D.S. Ribner 303

Commentary on Ribner's (2004) "Ejaculatory restrictions as a factor in the treatment of haredi (ultra-orthodox) Jewish couples": How does therapy work?
S.B. Levine 309

Archives of Sexual Behavior, 2004, 33, (4)

Letter to the Editor: Effects on boy-attracted pedosexual males of viewing boy erotica
D.L. Riegel 321

Letter to the Editor: Repairing homophobics
W. Wilde 325

In memoriam: Judd Marmor, M.D.
R. Green 327

When street sex workers are mothers
C.M. Sloss, and G.W. Harper 329

A qualitative exploration of female sex work in Tijuana, Mexico
J. Bucardo, S.J. Semple, M. Fraga-Vallejo, W. Davila, and T.L. Patterson 343

Who pays for sex and why? An analysis of social and motivational factors associated with male clients of sex workers
M.K. Pitts, A.M.A. Smith, J. Grierson, M. O'Brien, and S. Misson 353

Sexual content induced delay: A reexamination investigating relation to sexual desire
H.M. Conaglen 359

Conscious processing of sexual information: Mechanisms of appraisal
M. Spiering, W. Everaerd, and E. Laan 369

A prospective study of intraindividual and peer influences on adolescents' heterosexual romantic and sexual behavior
M.J. Zimmer-Gembeck, J. Siebenbruner, and W.A. Collins 381

Gender differences in affective responses to sexual rejection
H. de Graaf, and T.G.M. Sandfort 395

Sex differences in sexual psychology produce sex-similar preferences for a short-term mate
T.K. Shackelford, A.T. Goetz, C.W. LaMunyon, B.J. Quintus, and V.A. Weekes-Shackelford 405

Culture, Health & Sexuality, 2004, 6, (4)

Life-circumstances, working conditions and HIV risk among street and nightclub-based sex workers in Lusaka, Zambia
S. Agha, and M. Chulu Nchima 283

Stress, trauma, and risky sexual behaviour among American Indians in young adulthood
C.E. Kaufman, J. Beals, C.M. Mitchell, P. Lemaster, and A. Fickenscher 301

Saviours and satyrs: Ambivalence in narrative meanings of sperm provision
M. Kirkman 319

What do young people want from sex education? The results of a needs assessment from a peer-led sex education programme
S. Forrest, V. Strange, and A. Oakley 337

Patterns of sexual behaviour among secondary school students in Swaziland, Southern Africa
A.G. Buseh 355

About the International Association for the Study of Sexuality, Culture and Society
 374

International Journal of Impotence Research, 2004, 16, (3)

The 'effectiveness' scale - therapeutic outcome of pharmacologic therapies for ED: An international consensus panel report
C. Carson, F. Giuliano, I. Goldstein, D. Hatzichristou, W. Hellstrom, T. Lue, F. Montorsi, R. Munarriz, A. Nehra, H. Porst, and R. Rosen 207

Impact of various questionnaires on the prevalence of erectile dysfunction. The ENIGMA-study
B.J. de Boer, M.L. Bots, A.A.B. Lycklama a Nijeholt, J.P.C. Moors, H.M. Pieters, and Th.J.M. Verheij 214

The corporo-glans ligament: Description and functional significance of a ligament connecting the corpora cavernosa to the glans penis
A. Shafik, A.A. Shafik, S. Asaad, M. Wahdan, and M. Morris 220

Effect of TCDD on corpus cavernosum histology and smooth muscle physiology
D.G. Moon, K.C. Lee, Y.W. Kim, H.S. Park, H.Y. Cho, and J.J. Kim 224

Prosthesis culture 6 months after implantation and the effect of haematogenous seeding in a rat model
M. Çulha, O. Acar, B. Mutlu, S. Özdamar, N. Mutlu, O. Kömür, and A. Gökalp 231

Correlation between penile duplex findings and stress electrocardiography in men with erectile dysfunction
R. Shamloul, H.M. Ghanem, A. Salem, A. Elnashaar, W. Elnaggar, H. Darwish, and A.A. Mousa 235

Therapeutic effects of colchicine in the management of Peyronie's disease: A randomized double-blind, placebo-controlled study
M.R. Safarinejad 238

Effects of sildenafil on ocular perfusion demonstrated by color Doppler ultrasonography
E. Kurtulan, A. Gulcu, M. Secil, I. Celebi, G. Aslan, and A.A. Esen 244

Prevalence of erectile dysfunction and impacts on sexual activity and self-reported intercourse satisfaction in men older than 40 years in Taiwan
K-K. Chen, H-S. Chiang, B-P. Jiann, J.S-N. Lin, W-J. Liu, C-J. Wu, J-T. Hsieh, C-J. Wang, T.I.S. Hwang, and S-S. Lee 249

Erectile dysfunction in men with obstructive sleep apnea syndrome: A randomized study of the efficacy of sildenafil and continuous positive airway pressure
P. Perimenis, K. Karkoulas, S. Markou, K. Gyftopoulos, A. Athanasopoulos, G. Barbalias, V. Kiriazopoulou, and K. Spiropoulos 256

On categorization and quantification of women's sexual dysfunctions: An epidemiological approach
K. Öberg, A.R. Fugl-Meyer, and K.S. Fugl-Meyer 261

Sexual response in men with inhibited or retarded ejaculation
D.L. Rowland, C. Keeney, and A.K. Slob 270

Psycho-biological correlates of hypoactive sexual desire in patients with erectile dysfunction
G. Corona, E. Mannucci, L. Petrone, R. Giommi, R. Mansani, L. Fei, G. Forti, and M. Maggi 275

Influence of erectile dysfunction on health related quality of life of male kidney transplant patients
P. Rebollo, F. Ortega, C. Valdés, F. Fernández-Vega, T. Ortega, M. García-Mendoza, and E. Gómez 282

Chromosomal instability is demonstrated by fibroblasts derived from the tunica of men with Peyronie's disease
J.P. Mulhall, B. Nicholson, S. Pierpaoli, T. Lubrano, and T.V. Shankey 288

Topical application of a Rho-kinase inhibitor in rats causes penile erection
Y. Dai, K. Chitale, R.C. Webb, R.W. Lewis, and T.M. Mills 294

A case-control study of erectile dysfunction among men diagnosed with panic disorder
W.A. Blumentals, A. Gomez-Camirero, R.R. Brown, V. Vannappagari, and L.J. Russo 299

Feline penile erections induced by topical glans penis application of combination alprostadil and SEPA (Topiglan)
M.F. Usta, J. Sanabria, T.J. Bivalacqua, and W.J.G. Hellstrom 303

International Journal of Impotence Research, 2004, 16, (Supplement 1)

PDE-5 inhibitor therapy for erectile dysfunction
 Editorial Commentary
V. Manganiello 1

Mechanisms of action of PDE5 inhibition in erectile dysfunction
J.D. Corbin 4

Tissue expression, distribution, and regulation of PDE5
C-S. Lin 8

Potency, selectivity, and consequences of nonselectivity of PDE inhibition
E. Bischoff 11

Novel nitric oxide signaling mechanisms regulate the erectile response
A.L. Burnett 15

Cardiovascular implications in the use of PDE5 inhibitor therapy
D.H. Maurice 20

Implications of PDE4 structure on inhibitor selectivity across PDE families
H. Ke 24

Characteristics of Photoreceptor PDE (PDE6): Similarities and differences to PDE5
R.H. Cote 28

Vardenafil preclinical trial data: Potency, pharmacodynamics, pharmacokinetics, and adverse events
E. Bischoff 34

Growth factor therapy and neuronal nitric oxide synthase
C-S. Lin, and T.F. Lue 38

Therapeutic strategies for optimizing PDE-5 inhibitor therapy in patients with erectile dysfunction considered difficult or challenging to treat
I. Sáenz de Tejada 40

Journal of Homosexuality, 2004, 46, (3-4)

The absolutely fabulous but flawlessly customary world of female impersonators
S.P. Schacht, and L. Underwood 1

A lovely war: Male to female cross-dressing and Canadian military entertainment in World War II
L. Halladay 19

Wigs, laughter, and subversion: Charles Busch and strategies of drag performance
R. Niles 35

The beauty and the beast: Reflections about the socio-historical and subcultural context of drag queens and "Tunten" in Berlin
C. Balzer 55

Moffies, artists, and queens: Race and the production of South African gay male drag
A.L. Swarr 73

Ad/dressing the nation: Drag and authenticity in post-apartheid South Africa
J. Spruill 91

Chicks with dicks, men in dresses: What it means to be a drag queen
V. Taylor, and L.J. Rupp 113

"Let the drag race begin": The rewards of becoming a queen
S.J. Hopkins 135

Transformance: Reading the gospel in drag
J.Q. McCune jr. 151

Kind of a drag: Gender, race, and ambivalence in *The Birdcage* and *To Wong Foo, Thanks for Everything!* Julie Newmar
M. Kirk 169

Racializing white drag
R. Rhyne 181

Balancing acts: Drag queens, gender and faith
C.R. Sullivan-Blum 195

A comparative analysis of hijras and drag queens: The subversive possibilities and limits of parading effeminacy and negotiating masculinity
S. Bakshi 211

Beyond the boundaries of the classroom: Teaching about gender and sexuality at a drag show
S.P. Schacht 225

Journal of Homosexuality, 2004, 47, (1)

In memoriam: C. A. Tripp
L. Gannett, and W.A. Percy xxi

"Barebacking": Intentional condomless anal sex in HIV-risk contexts. Reasons for and against it
A. Carballo-Dieiguez, and J. Bauermeister 1

Officer friendly and the tough cop: Gays and lesbians navigate homophobia and policing
K.A. Myers, K.B. Forest, and S.L. Miller 17

Black masculinity matters in attitudes toward gay males
A.J. Lemelle jr., and J. Battle 39

Immutability, science, and legislative debate over gay, lesbian and bisexual rights
G. Mucciaroni, and M.L. Killian 53

Telling tales in school: A queer response to the heterosexist narrative structure of higher education
S.P. O'Connell 79

Economic analysis of same-sex marriage
C.J. Portelli 95

Relational factors in understanding satisfaction in the lasting relationships of same sex and heterosexual couples
R.A. Mackey, M.A. Diemer, and B.A. O'Brien 111

"Some stars aren't like you and me": A talk with Wayne Koestenbaum on Andy Warhol
L. Strong 137

Journal of Sex & Marital Therapy, 2004, 30, (4)

Childhood abuse and its association with mid-aged women's sexual functioning
L. Dennerstein, J.R. Guthrie, and S. Alford 225

Menopausal Sexual Interest Questionnaire (MSIQ): A unidimensional scale for the assessment of sexual interest in postmenopausal women
R.C. Rosen, R.A. Lobo, B.A. Block, H-M. Yang, and L.M. Zipfel 235

Slimness is associated with greater intercourse and lesser masturbation frequency
S. Brody 251

Communication and associated relationship issues in female anorgasmia
M.P. Kelly, D.S. Strassberg, and C.M. Turner 263

Patient satisfaction with transgender health services
W. Bockting, B. Robinson, A. Benner, and K. Scheltema ... 277

Sex Roles, 2004, 50, (9-10)

Factors that influence attitudes toward women with tattoos
D. Hawkes, C.Y. Senn, and C. Thorn 593

A quest for authenticity: Contemporary butch gender
H.M. Levitt, and K.R. Hiestand 605

Women's and men's reactions to man-to-man sexual harassment: Does the sexual orientation of the victim matter?
E. DeSouza, and J. Solberg 623

Talking about past emotions: Conversations between Peruvian mothers and their preschool children
G. Melzi, and C. Fernández 641

Preschoolers' understanding of simple and complex emotions: Links with gender and language
S.L. Bosacki, and C. Moore 659

Satisfaction with parenting: A comparison between adolescent mothers and fathers
D. Thompson, and A.C. Walker 677

Biological sex and psychological gender as predictors of routine and strategic relational maintenance
B. Aylor, and M. Dainton 689

Initial encounters of young men and women: Impressions and disclosure estimates
R.A. Clark, M. Dockum, H. Hazeu, M. Huang, N. Luo, J. Ramsey, and A. Spyrou 699

Wanting it all: Career, marriage, and motherhood during college-educated women's 20s
M. Hoffnung 711

Gender, self-enhancement, and self-regulation of learning behaviors in junior high school
J. Kurman 725

A psychometric evaluation of the sex-role egalitarianism scale with African Americans
L.A. Berkel 737

Sex Roles, 2004, 50, (11-12)

Learning and unlearning the myths we are taught: Gender and social dominance orientation
R. Foels, and C.J. Pappas 743

Pathways to feminist identification
A. Reid, and N. Purcell 759

Predictors and correlates of collective action
M. Liss, M. Crawford, and D. Popp 771

The "Best Actress" Paradox: Outstanding feature films versus exceptional women's performances
D.K. Simonton 781

An examination of gender differences in adolescent adjustment: The effect of competence on gender role differences in symptoms of psychopathology
M.L. Hoffmann, K.K. Powlishta, and K.J. White 795

Psychological consequences for high school students of having been sexually harassed
J. Duffy, S. Wareham, and M. Walsh 811

Simple and joint effects of gender and self-esteem on responses to same-sex sexual harassment
C. Goldberg, and L. Zhang 823

The costs of accepting gender differences: The role of stereotype endorsement in women's experience in the math domain
T. Schmader, M. Johns, and M. Barquissau 835

Pokémon: Exploring the role of gender
S.M. Ogletree, C.N. Martinez, T.R. Turner, and B. Mason 851

Gender representation in the NCAA News: Is the glass half full or half empty?
G.B. Cunningham, M. Sagas, M.L. Sartore, M.L. Amsden, and A. Schellhase 861
 Sorority and fraternity membership and religious behaviors: Relation to gender attitudes
D.T. Robinson, G. Gibson-Beverly, and J.P. Schwartz 871

Sex Roles, 2004, 51, (1-2)

Racial stereotypes and gender in context: African Americans at predominantly black and predominantly white colleges
T.M. Chavous, A. Harris, D. Rivas, L. Helaire, and L. Green 1
 Mere exposure: Gender differences in the negative effects of priming a state of self-objectification
T-A. Roberts, and J.Y. Gettman 17
 Little girls in women's bodies: Social interaction and the strategizing of early breast development
E. Summers-Effler 29
 Self-esteem and body satisfaction in male and female elementary school, high school, and university students
J. Frost, and S. McKelvie 45
 Path models of the relationships of instrumentality and expressiveness to social self-efficacy, shyness, and depressive symptoms
K.S. Hermann, and N.E. Betz 55
 Personal inadequacy and intimacy predictors of men's hostility toward women
G. Cowan, and R.D. Mills 67
 Belief in the controllability of weight and attributions to prejudice among heavyweight women
B. Blaine, and Z. Williams 79
 Gender role identity and attitudes toward feminism
P.W. Toller, E.A. Suter, and T.C. Trautman 85
 An experimental examination of the effects of sex and masculinity/femininity on psychological, physiological, and behavioral responses during communication situations
K. Hirokawa, A. Yagi, and Y. Miyata 91
 Do boys and girls act differently in the classroom? A content analysis of student characters in educational psychology textbooks
K.L. Yanowitz, and K.J. Weathers 101
 Medical students' motivations to volunteer: An examination of the nature of gender differences
T.D. Fletcher, and D.A. Major 109

Sexual Abuse, 2004, 16, (3)

Alcohol and drug abuse among sexual and nonsexual offenders: Relationship to intimacy deficits and coping strategy
J. Looman, J. Abracen, R. DiFazio, and G. Maillet 177
 Therapeutic engagement styles of child sexual offenders in a group treatment program: A grounded theory study
A. Frost 191
 A prospective study of the impact of polygraphy on high-risk behaviors in adult sex offenders
D. Grubin, L. Madsen, S. Parsons, D. Sosnowski, and B. Warberg 209
 A prospective longitudinal study of sexual recidivism among adolescent sex offenders
I.A. Nisbet, P.H. Wilson, and S.W. Smallbone 223

The Estimate of Risk of Adolescent Sexual Offense Recidivism (ERASOR): Preliminary psychometric data
J.R. Worling 235
 Use of visual reaction time to assess male adolescents who molest children
G.G. Abel, A. Jordan, J.L. Rouleau, R. Emerick, S. Barboza-Whitehead, and C. Osborn 255

Sexual & Relationship Therapy, 2004, 19, (2)

Foreplay, orgasm and after-play among Shanghai couples and its integrative relation with their marital satisfaction
Y. Guo, E. Ng, and K. Chan 65
 Marriage: Every bride's ambition satisfied?
M. McCabe 131
 Gender and erotic plasticity: Sociocultural influences on the sex drive
R. Baumeister 133
 Temperament and character dimensions of sex offenders in relation to their parental rearing
O. Giotakos, N. Vaidakis, M. Markianos, P. Spandoni, and G. Christodoulou 141
 Reduction of allergic skin weal responses by sexual intercourse in allergic patients
H. Kimata 151
 A survey of relate psychosexual therapy clients, january to march 2002
J. Roy 155
 Online psychosexual therapy: A summary of pilot study findings
P. Hall 167
 Sexual dysfunction screening: The advantages of a culturally sensitive joint assessment clinic
M. Steggall, S. Gann, and F. Chingwundoh 179
 Measuring female genital functions: A research essential but still a clinical luxury?
R. Levin 191
 Literature update: A critical review
D. Bhugra 201

Sexual & Relationship Therapy, 2004, 19, (Supplement 1)

Together - Integrating Sexology 9
 Together - Integrating Sexology 11
 Together - Integrating Sexology 89
 Together - Integrating Sexology 119
 Together - Integrating Sexology 125

Sexualities, 2004, 7, (3)

'It was an incredible thrill': The social meanings and dynamics of younger gay men's experiences of barebacking in Melbourne
D.T. Ridge 259
 Pornography, women and feminism: Between pleasure and politics
K. Ciclitira 281
 Sex and the senior woman: Pleasure and danger in the viagra era
M. Loe 303

'I am not homophobic but...': Disclaiming in discourse
 resisting repeal of section 28
J. Burridge 327

Transgendering citizenship
S. Monro, and L. Warren 345

Masturbating madness
B. Shepard 363

Plaisir d'amour?
D.F. Greenberg 369

Sexuality and Disability, 2004, 22, (2)

Special issue: Proceedings of the Boston University School
 of Medicine conference on erectile dysfunction
 From the Editor
S.H. Ducharme 111

Epidemiology of erectile dysfunction
I. Goldstein 113

Diagnosis of erectile dysfunction
I. Goldstein 121

Physiology of penile trabecular smooth muscle
N.N. Kim 131

Molecular basis of veno-occlusion and the molecular
 pathology of vasculogenic erectile dysfunction
R.B. Moreland 143

Biochemical and physiological mechanisms of penile
 erection
A.M. Traish 151

Dynamic pharmacocavernosometry and
 pharmacocavernosography
I. Goldstein 161

Androgen physiology in sexual medicine
I. Goldstein 165

Psychologic factors modulating erectile function
S.H. Ducharme 171